

Hoe kunstmatige intelligentie ongelijkheden kan vergroten

Ondanks dat er al veel over 'Generative AI' (Gen AI) is geschreven heeft het toch een aspect dat relatief onderbelicht is gebleven. Het kan namelijk ongelijkheden vergroten, langs meerdere kanalen. En dat heeft ook economische implicaties.

Een van de interessante vraagstukken over Gen AI vanuit een economisch perspectief is of het leidt tot hogere economische groei. De schattingen daarover lopen uiteen van slechts 0,1 procent extra groei per jaar (Acemoglu, 2024)¹ tot meer dan 1 procent (Goldman Sachs, 2023)². Maar de meeste economen zijn het er wel over eens dat het effect van Gen AI op economische groei positief is. Maar of die groei gelijk verdeeld gaat worden is een andere vraag. De ene groep landen zou meer kunnen profiteren dan een andere groep.

Het IMF heeft een interessante index ontwikkeld die aangeeft in hoeverre landen voorbereid zijn om de vruchten te plukken van de Gen AI. Deze 'AI Preparedness Index'³ is een combinatie van sub-indicatoren die onder andere aangeeft (i) wat in een land de kwaliteit is van de digitale infrastructuur, (ii) hoeveel er wordt geïnvesteerd in onderzoek en innovatie, (iii) hoe flexibel arbeidsmarkten zijn en (iv) hoeveel menselijk kapitaal er is in een economie. Opkomende landen scoren lager op deze index dan ontwikkelde landen (figuur 1). Dat komt bijvoorbeeld omdat minder mensen in opkomende landen toegang hebben tot internet en de arbeidsmarkt er minder flexibel is. Ontwikkelde landen zouden dus meer vruchten kunnen plukken van Gen AI dan opkomende landen, wat de al bestaande ongelijkheid tussen de twee groepen landen vergroot.

Ook binnen landen kan Gen AI ongelijkheid vergroten, via het aandeel van lonen in een economie. Vanuit de economische theorie kan vrijwel alle inkomen ingedeeld worden in een vergoeding voor arbeid (loon) en een vergoeding voor kapitaal (winst). Het aandeel van lonen (het 'arbeidsinkomensaandeel') daalt wereldwijd al jaren (figuur 2). Dat heeft meerdere redenen, maar een belangrijk deel van de verklaring ligt in de automatisering van taken door nieuwe technologie (Bergholt et al., 2022)⁴. Dat is typisch ook de belofte van Gen AI, namelijk dat het mogelijk maakt om taken te automatiseren die eerst door mensen werden uitgevoerd.

Het zou best kunnen dat verdere automatisering van taken ervoor zorgt dat winsten een steeds groter deel van de economie worden ten opzichte van lonen. Hier profiteren vermogende mensen meer van dan mensen met minder vermogen. En dat vergroot weer ongelijkheid omdat vermogens minder gelijk zijn verdeeld dan inkomens. Met andere woorden, Gen AI zou ongelijkheid tussen vermogenden en niet vermogenden kunnen vergroten.

Dat ongelijkheid stijgt is moreel onwenselijk. Daarnaast heeft het ook economische en financiële implicaties. Stijgende ongelijkheid kan bijvoorbeeld een voedingsbodem zijn voor populisme⁵. Dat hebben we recent gezien in de VS, maar ook in de eurozone is de macht van populistische partijen gestegen de afgelopen jaren⁶.

Er is geen consensus over de economische effecten van populisme, maar het lijkt gepaard te gaan met lagere economische groei, hogere inflatie (door protectionisme) en met hogere overheidsschulden (Funke et al., 2023)⁷.

Het beleid van de Amerikaanse president Trump is een goed voorbeeld hiervan. Trump's beleid kenmerkt zich door lagere belastingen en protectionisme. Een doorrekening van dit beleid door de 'Committee for a Responsible Federal Budget'⁸ (CRFB) laat zien dat de Amerikaanse overheid onder Trump in essentie meer geld wilt uitgeven dan ze gaat binnenkrijgen. Hierdoor zal, volgens de CRFB, de Amerikaanse staatsschuld stijgen naar 140 procent van het BBP in de komende tien jaar. Beleggers in Amerikaanse staatsobligaties zien dit aankomen en willen vervolgens een hogere vergoeding om geld uit te lenen aan een overheid die meer uitgeeft dan ze binnenkrijgt en een hogere schuld gaat hebben. Dat is deels de reden dat de rente op Amerikaanse staatsobligaties omhoog is gegaan sinds de overwinning van Trump.

In het kort, ongelijkheid kan leiden tot een stijging van populisme, wat zich kan vertalen naar hogere rentes, schulden en inflatie. Die combinatie is niet goed voor staatsobligaties, die worden minder waard als rentes en inflatie omhoog gaan. En dat is weer slecht nieuws voor langetermijnbeleggers als pensioenfondsen en verzekeraars omdat een groot gedeelte van de portefeuille van dit soort beleggers uit staatsobligaties bestaat.

Zo is er dus een praktische link tussen een sociaal-maatschappelijk probleem als ongelijkheid en een financieel-economisch probleem als het behalen van voldoende rendement voor een pensioenfonds of verzekeraar. Gen AI is een onderdeel van die link. Het heeft ongetwijfeld veel voordelen. Maar met die voordelen kunnen ook een aantal nadelen meekomen, zoals stijgende ongelijkheid. Hopelijk biedt het verduidelijken van deze link wat inzicht aan actuariële professionals. ■

1 - <https://economics.mit.edu/sites/default/files/2024-04/The%20Simple%20Macroeconomics%20of%20AI.pdf>

2 - <https://www.goldmansachs.com/insights/top-of-mind/generative-ai-hype-or-truly-transformative>

3 - <https://www.imf.org/external/datamapper/datasets/AIPI>

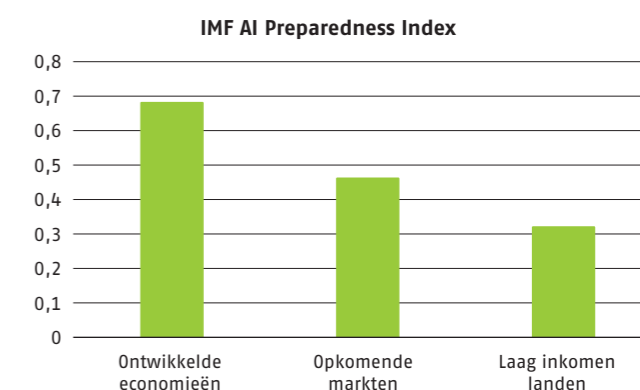
4 - <https://pubs.aeaweb.org/doi/pdfplus/10.1257/mac.20190365>

5 - <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13501763.2021.1981981#abstract>

6 - <https://www.pewresearch.org/short-reads/2022/10/06/populists-in-europe-especially-those-on-the-right-have-increased-their-vote-shares-in-recent-elections/>

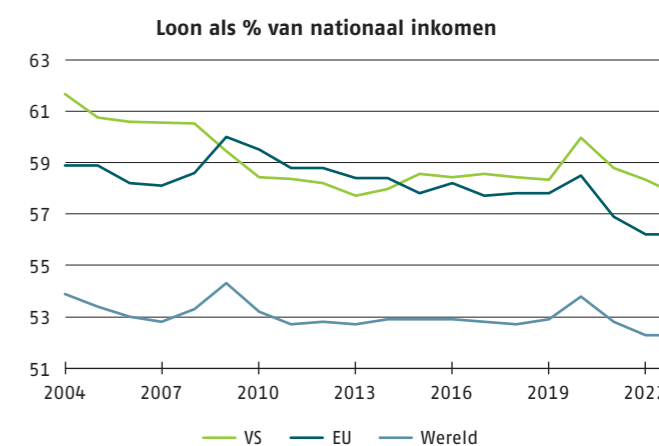
7 - <https://www.cesifo.org/DocDL/econpol-forum-2024-2-funke-schularick-tresbesch-populism.pdf>

8 - <https://www.crfb.org/papers/fiscal-impact-harris-and-trump-campaign-plans>



Figuur 1: Ontwikkelde landen kunnen meer profiteren van Gen AI dan opkomende

Bron: IMF (<https://www.imf.org/external/datamapper/datasets/AIPI>)



Figuur 2: Het arbeidsinkomensaandeel is wereldwijd verder gedaald

Bron: International Labour Organization (<https://ilostat.ilo.org/topics/labour-income/#>)

Dr. R. Hayat is beleggingsstrateeg bij een Nederlandse verzekeraar en deeltijd docent bij de Universiteit Utrecht. Hij schrijft dit artikel op persoonlijke titel.

